

Debatt

debatt@vg.no

Skriv til VG, Debatt-redaksjonen, Postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo.

Faks 22 00 08 10

Redaksjon: ANDERS GJÆVER

■ ■ Forsvaret kjørte «Utvik Senior»-saken av sporet. Spørsmålet om etterforskningen var sabotert innenfra ligger som en verkebyll den nye granskningen ikke kan røre, skriver Georg Blichfeldt.

Bare Stortinget

KAN ORDNE OPP

Han hadde vel sine instruksjoner fra høyere hold», sier fiskerskipper Sigmund Fredriksen når han blir bedt om å forklare hvorfor politimesteren i Harstad forsøkte å få sløttet hans observasjon av et fartøy på kollisjonskurs med «Utvik Senior».

Fiskebåten «Utvik Senior» forsvant 17. februar 1978. Ni mann mista livet. Sigmund Fredriksen og de andre fiskerne på ytterdekk av Senja - var overbevist om at kameratbåten var rent i senk. Men granskninga konkluderte med grunnstøting. Kort tid etter fant de forliset i eget søk med mlubått forlisstedet på 23 meters dyp og 6 kilometer fra nærmeste grunn. Det var klart at grunnstøting umulig kunne være forlisårsaken. Fredriksen reiste sammen med de etterlatte til Oslo med krav om ny granskning.

Det ble avslikt.

Etter 23 år er kravet innfridd. Fredriksen er av Justisdepartementet oppnevnt som medlem av den nye undersøkelseskommissjonen.

Under kommisjonens åpne høring i Tromsø forrige måned fortalte lensmann i Gryllefjord, Olav Arne Wils-gård, om kon-

frontasjonstasjoner på lensmanns-stasjonen. Den gang var han betjent. En uvanlig hissig lensmann nekta han å etterforske melding om en norsk fregatt i forlisområdet. Meldinga fikk han fra forsvaret dagen etter forliset.

Fredriksen entret vitneboken og opplyste at han fikk bekrefte sin observasjon av et fartøy på vei inn i forlisområdet fra personell på en av Forsvarets radarstasjoner. Observasjon-en ble i den forrige granskninga til en uskyldig lindebåt fra Møre - sjøl om bare et gløtt i lindebåtena logg viser at det ikke kunne stemme.

Med disse to vitnemålene ble spørsmålet om etterforskninga i 1978 hadde vært sabotert innenfra kasta med full tyngde i fangst på kommisjonen. Der blir det liggende som en verkebyll kommisjonen ikke kan røre, men heller ikke gå utenom. Går den løs på spørsmålet, vender den brodden mot sin oppdragsvirer. Justisdepartementet hadde ansavert også for den for-

VED KAI: Ni mann mistet livet da fiskebåten «Utvik Senior» forsvant 17. februar 1978. Her ligger båten ved kai i Gryllefjord.

rige granskning, og for at det tok 23 år før saken ble tatt opp igjen.

Granske søg sjøl

Forsvaret var under den kalde krigen en viktig aktør i farvannet utafor Senja og Andøya gjennom egne og allierte fartøyer. Området var strategisk viktig. Det var etablert omfattende lytte-systemer, og nye våpensystemer ble prøvd ut. Likevel fikk Forsvaret i 1978 granska søg sjøl. Det ser nå ut for at historiola vil gjenta seg.

Forsvaret kunne ha motiv - og hadde mulighet - til å kjøre etterforskninga inn på et blindspor. Og det var akkurat det som skjedde. Polititt i la vekk kollisjonsteorien etter at Forsvaret bastant påsto at det ikke fantes andre fartøyer i området. Det var feil. Det fantes alkre observasjoner av minst to andre fartøyer. Det er svært så vanskelig å tro på at Forsvaret ikke visste dette.

Forsvarets iver etter å gravlegge kollisjonsteorien var påfallende. «Teorien virker grepet helt ut av lufta og er bare egnet til å svopore hvarvirkommissjonens arbeid. Løsningsansvar må være konstruert av folk som nødvendigvis må ha en forklaring, selv om det egentlig ikke finnes grunnlag for å påstå noe som helst», uttalte sjef ved sjøoperasjons-senteret Ole Kristian Thommesen til Nordlys.

Likevel holdt han seg ikke tilbake fra å lansere sin egen oppfatning av hva som måtte ha skjedd: «Jeg tror mest på at «Utvik Senior» er blitt slått i stykker i fallene i området utenfor Senja.» Han formulerte i detalj det som selvsagt skulle bli granskningas konklusjon.

Forsvaret var også den eneste instans som drev systematisk observasjon og registrering av trafik i forlisområdet. Forlisstedet lå midt i

sektoren for deres radar på Hillesøy. Men ingen av dem som satt i sentrale posisjoner i Forsvaret den gang var innkalt til den åpne høringa i Tromsø. Kommissjonens leder nekter å svare på om de vil bli innkalt seinere.

I forrige uke var kommisjonen i et lukket møte med Forsvaret. Her ble Forsvaret bedt om å gå inn i egne arkiver for å finne fram til dokumenter med relevans til forliset og til personer som kan ha noe å fortelle. Kommissjonen setter ikke en egen etterforsker på oppgaven.

Forsvaret fremstilles som en part-ner i arbeidet med å oppklare forliset. I forkant av møtet uttalte kommisjonens leder at «Forsvaret har sagt seg

positive til å bistå kommisjonen i arbeidet (...) om Forsvaret kan bidra med opplysninger av verdi

gjensidig å sø- Hun regner med «et godt samarbeid». Forsvaret er eynsynlig hevet over mistanke.

Et russisk logg-bok funnet høsten 1978 på Andøya utafor Senja ble

oversendt fra polititt til Forsvarets etterretningstab. Her finnes det ikke spor etter den. Dette viser at informasjon med relevans til forliset kan ha «forsvunnet» eller aldri er blitt lagt i arkiv.

Det vil være en ryggmargrefleks hos ansatte i Forsvaret å ha tiltro til egen institusjon. Forsvarets personell

vil derfor ikke være egnet til å gjennomføre et kritisk granskning av egne arkiver. Oppgaven vil blant annet være å finne «bullen» ved å holde innre-samlings- og arkiveringsrutiner opp mot det påfallende fraværet av dokumentasjon på Forsvarets registreringer fra forlisdagen.

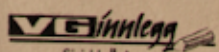
Et slikt hull gjelder et identifisert fartøy, sannsynligvis et sovjetisk sjonsskip, som hele forlisdagen befant seg like utafor forlisstedet. Forsvaret hadde det oppe på skjermen på sitt overvåkingscenter. Fire fiskebåtskip-pere foralte om det i politilavher. Brukavert- og kvstaktifartøyer var involvert i en avbrutt operasjon med formål å identifisere fartøyet. De rapporterte hver kveld til Forsvaret. Fartøyet var omtalt i avispassasene. Like-vel benekter Forsvaret ethvert kjenn-skap til det.

Det var en vestysk tråler, som aldri ville og ville aldri gå inn mot kysten i et strid med «fiskemetodes», hevdta den forrige kommisjonens, sjøl om det kan dokumenteres at den hadde mottatt melding fra både Interpol og Kystvak-ta på at det ikke fantes vestyske trå-lere i farvannet.

Stortinget

«Granskninga av granskninga» må komme snarest. Den må legges til en instans som har som oppgave å ha et kritisk blikk på både regjering og embetsverk. Stortingets høringsinstittutt vil være det riktige forum. Et slikt høring vil renske det betente området den nye undersøkelseskommissjonen har gått seg fast i.

Finn tre feil

I VGs leder 29.09. kommer skribenten under den passende overskriften «Kortslutning» med en eldre feil om e-liten Think.
Det vises til at dagens e-litler har en rekkevidde på rundt 70 kilometer, og det påstås at «det er lite sannsynlig at batteriteknologien vil ta et kvantitetsprang selv om Statens går inn med friak kapital». Faktum er at den prototypen Think har og vil masseprodusere ved videre drift, har en

rekkevidde på 120 kilometer. Over 70 prosent mer enn VGs anslag, enkelte ville faktisk kalle det et kvantitetsprang. Videre blir vi fortalt at dette er en vare som forbrukerne åpenbart ikke vil ha. Faktum er at flere har forsøkt å få tak i bilen, uten hell. Den er i liten grad tilgjengelig i norske butikker. Hvorfor? Jo, fordi Fords hovedmotiv for å gå inn i Think var å selge nullstøt-lippbiller i California, der det intill nylig var et krav for vanlige biler.

Siri Hall Arnoy, Stortingrepresentant, SV
Og der er vi ved en tredje feil som flere gjør i debatten om Think: Å tro at Ford trekker seg ut fordi Think aldri vil bli bra nok. Faktum er at bilprodusentene fikk jernet i Californias miljøvennlige lover.
Nå trenger Think støtte for å legge om til produksjon for salg i Norge, som en uavhengig bilproducent. Det er lett å forstå at Ford synes det er en dårlig idé. Det er verre å skjønne hvorfor VG insisterte på å være negativ.

Georg Blichfeldt
sø for research og
sø i Brennpunkt-
programmet om
«Utvik Senior», og
redigere på nettsi-
detet www.utvik-senior.no.